

Rodne razlike u profesionalnom korištenju društvenih mreža u obrazovnim praksama učitelja

PRETHODNO PRIOPĆENJE

Primljen: 21. 2. 2026.

Prihvaćen: 30. 4. 2026.

UDK

37.091.3

37.011.3-051:[316.47: 004.7]:305

<https://doi.org/10.59549/n.167.1-2.6>

Ružica Filipović, mag. prim. educ.

Osnovna škola Zorke Sever, Popovača

ruzica.filipovic91@gmail.com

orcid.org/0009-0002-2233-1874

Sažetak

U istraživanju se ispituju rodne razlike u profesionalnom korištenju društvenih mreža među učiteljima u Hrvatskoj, s naglaskom na odabir platformi, vrednovanje obrazovnih resursa i percipirane prepreke. Provedene su četiri *online* fokus-grupe (dvije ženske i dvije muške; N = 18) u veljači 2025., a transkripti su analizirani deduktivnom tematskom analizom u ATLAS.ti. Motivi korištenja slični su (brz pristup informacijama, profesionalno umrežavanje), uz razlike u obrascima angažmana: učitelji češće naglašavaju sudjelovanje u *online* zajednicama i razmjenu tehničkih savjeta, dok učiteljice selektivnije biraju platforme i naglašavaju suradnju s učenicima i roditeljima te spominju širi raspon mreža. Zajednički izazovi jesu privatnost, sigurnost i upravljanje s vremenom.

Ključne riječi: digitalna samoučinkovitost; fokus-grupe; profesionalno učenje; stručno usavršavanje; tematska analiza

1. Uvod

Društvene mreže postale su neizostavan dio digitalne svakodnevice i profesionalnog okruženja. Prema procjenama za početak 2025., društvenim se mrežama koristilo 5,24 milijarde ljudi, što čini približno 63,9 % svjetske populacije (*Data-Reportal*, 2025). Platforme poput Facebooka, YouTubea, WhatsAppa, Instagrama i TikToka omogućuju razmjenu znanja, komunikaciju i suradnju te oblikuju načine profesionalnog učenja i razvoja (Kemp, 2021; Kotsonis i Dunne, 2024). U obrazovanju doprinose razvoju zajednica prakse, bržem pristupu informacijama i fleksibilnim oblicima stručnog usavršavanja učitelja (Barrot, 2021; Carpenter i Krutka, 2014; Manca i Ranieri, 2017), ali istodobno otvaraju i pitanja privatnosti, sigurnosti i granice između profesionalnog i osobnog prostora (Roberts i David, 2023).

Profesionalno učenje putem društvenih mreža može se, u okviru teorije socijalnog učenja i koncepta digitalne samoučinkovitosti, promatrati kao situacijski proces u kojem samoprocjena tehničkih vještina i društveni kontekst utječu na odabir platformi i način angažmana (Bandura, 1977; Greenhow i sur., 2019). Pritom novija istraživanja upozoravaju na to da za uspješan profesionalni razvoj u digitalnom okruženju nije dovoljna isključivo tehnička samoučinkovitost već je ključna i samoučinkovitost za društveno umrežavanje (Anders, 2018). Takva, proširena percepcija vlastitih komunikacijskih i društvenih sposobnosti omogućuje korisnicima prevladavanje komunikacijske tjeskobe, veću samostalnost te proaktivno uključivanje u interakcije i razmjenu znanja s profesionalnim *online* zajednicama (Anders, 2018). Istraživanja upućuju na postojanje rodni razlika u digitalnim praksama: žene češće naglašavaju suradnju i komunikaciju, dok muškarci ističu tehničku samouvjerenost i sudjelovanje u *online* zajednicama (Hargittai i Hsieh, 2010; Mohamed i Ahmad, 2012; Padilla-Meléndez i sur., 2013). Međutim, takve su razlike rijetko analizirane u kontekstu profesionalnog razvoja učitelja.

Cilj je ovog istraživanja kvalitativno ispitati rodne razlike u profesionalnom korištenju društvenih mreža, s naglaskom na preferirane platforme, evaluaciju obrazovnih resursa i prepreke u primjeni. Fokus-grupe podijeljene po rodu omogućuju dublji uvid u obrasce angažmana te pružaju temelj za preporuke stručnog usavršavanja i školskih politika usmjerenih na digitalnu inkluzivnost i sigurnost.

2. Društvene mreže u obrazovanju i profesionalnom razvoju učitelja

Društvene mreže imaju sve značajniju ulogu u suvremenom obrazovanju, osobito u području profesionalnog razvoja učitelja. Omogućuju razmjenu ideja, nastavnih

materijala i iskustava iz prakse, brzu komunikaciju te razvoj digitalnih zajednica prakse (Barrot, 2021; Greenhow i Robelia, 2009; Manca i Ranieri, 2017). Platforme poput Facebooka, Twittera, YouTubea i WhatsAppa podržavaju različite oblike profesionalne interakcije – od dijeljenja sadržaja do suradnje i međusobne podrške (Carpenter i Krutka, 2014; Rehm i sur., 2019; Tang i Hew, 2017). Tehnološki napredak i iskustvo pandemije dodatno su potaknuli njihovu integraciju u obrazovni kontekst, naglašavajući potrebu razvoja digitalnih i pedagoških kompetencija učitelja (Hosen i sur., 2021; Johnson i Veletsianos, 2021).

U teorijskom okviru socijalnog učenja (Bandura, 1977) profesionalno učenje putem društvenih mreža može se promatrati kao interaktivan i situacijski proces u kojem promatranje, razmjena i povratna informacija potiču usvajanje profesionalnih znanja i praksi (Greenhow i Gleason, 2014; Krutka i Carpenter, 2017). Istraživanja upućuju na to da takvi oblici učenja mogu jačati digitalnu samoučinkovitost i poticati inovativne pristupe poučavanju (Manca i Ranieri, 2013; 2017; Rincón i sur., 2019).

Unatoč brojnim prednostima, profesionalna uporaba društvenih mreža povezana je i s izazovima, osobito u području privatnosti i sigurnosti podataka, upravljanja s vremenom te održavanja granice između profesionalnog i osobnog prostora (Greenhow i Galvin, 2020). Učinkovitost njihove primjene stoga ne ovisi samo o tehnologiji već i o načinu integracije u pedagoške ciljeve, školskom kontekstu i kompetencijama učitelja (Everson i sur., 2013). Unatoč rastućem broju istraživanja manje je radova u kojima se analizira kako se obrasci profesionalne uporabe društvenih mreža razlikuju u odnosu na rod učitelja.

3. Rodne razlike u digitalnim praksama: teorijski okvir i empirijski uvidi

Rodne razlike u digitalnim praksama najčešće se objašnjavaju društvenim i psihološkim čimbenicima, osobito procesima socijalizacije i učenjem u društvenom okruženju (Eagly i Wood, 1991; Wood i Eagly, 2002). Empirijska istraživanja upućuju na to da se razlike mogu očitovati u tipu aktivnosti i naglascima u korištenju tehnologije: žene češće ističu komunikaciju, suradnju i interaktivne aspekte digitalnih okruženja, dok muškarci češće naglašavaju instrumentalnu uporabu i tehničku sigurnost u korištenju alata (Hargittai i Hsieh, 2010; Padilla-Meléndez i sur., 2013). U području društvenih mreža žene su u većoj mjeri osjetljive na pitanja privatnosti i sigurnosti osobnih podataka (Mohamed i Ahmad, 2012), što može utjecati na odabir platformi i načine angažmana. U obrazovnom kontekstu dio istraživanja pokazuje da se rodne razlike mogu povezati s različitim percepcijama svrhe digitalnih alata: muškarci češće naglašavaju funkcionalnu korisnost, a žene komunikaciju i suradnju

(García-Gil i Andreu, 2017; Padilla-Meléndez i sur., 2013). Pritom je važno uzeti u obzir i percipiranu digitalnu samoučinkovitost koja može posredovati odnos između roda i profesionalnih digitalnih praksi.

Iako su rodne razlike u korištenju tehnologije relativno često istraživane, manje je radova koji se usmjeravaju na učitelje kao sudionike digitalnih zajednica te na rodne obrasce u njihovoj profesionalnoj uporabi društvenih mreža, osobito u kontekstu stručnog usavršavanja.

4. Metodologija

Polazeći od teorijskih spoznaja o rodnim razlikama i utjecaju društvenih očekivanja na digitalne prakse, provedeno je kvalitativno istraživanje s ciljem dubljeg razumijevanja kako se učitelji koriste društvenim mrežama za profesionalni razvoj.

Cilj je bio ispitati rodne razlike u korištenju društvenih mreža u profesionalnom kontekstu, analizirati preferirane platforme i načine evaluacije obrazovnih sadržaja te identificirati prepreke koje otežavaju njihovu učinkovitiju primjenu u obrazovanju.

Primijenjen je kvalitativni pristup da bi se dobio dublji uvid u iskustva i značenja koja učitelji pridaju profesionalnoj uporabi društvenih mreža. Fokus-grupe odabrane su kao istraživačka metoda jer omogućuju generiranje podataka o kolektivnim stavovima, vrijednostima i značenjima koja stoje iza njih (Gill i sur., 2008). Ovakav pristup omogućuje analizu rodnih razlika u digitalnim praksama iz perspektive samih učitelja, čime se doprinosi boljem razumijevanju načina na koji rod, društvena očekivanja i profesionalne uloge oblikuju korištenje društvenih mreža u obrazovnom kontekstu.

4.1. Uzorak i organizacija fokus-grupa

Sudionici istraživanja bili su podijeljeni u četiri fokus-grupe prema rodu, pri čemu su formirane dvije muške i dvije ženske grupe, što je omogućilo usporedbu iskustava i obrazaca korištenja društvenih mreža. Ukupno je sudjelovalo 18 sudionika, odnosno po devet u muškim i ženskim fokus-grupama, dok su pojedine grupe brojile četiri ili pet sudionika. Sudionici su odabrani namjernim uzorkovanjem, pri čemu su kriteriji uključanja bili zaposlenost u odgojno-obrazovnom sustavu i spremnost na sudjelovanje u istraživanju. Pri formiranju grupa vodilo se računa o rodnoj strukturi sudionika te o raznolikosti u dobi, obrazovnoj razini i profesionalnom iskustvu. Iskustva sudionika s korištenjem društvenih mreža u profesionalnom kontekstu prikupljena su tijekom održavanja fokus-grupa, bez prethodnog uvjeta o razini njihove uporabe. U fokus-grupama 1 i 2 bili su ženski sudionici, a u fokus-grupama 3 i 4 muški sudionici. Razgovori su provedeni tijekom dvaju dana u veljači 2025.

4.2. Prikupljanje podataka

Fokus-grupe provedene su *online* putem platforme MS Teams i trajale su do 60 minuta. Za moderiranje se upotrijebio polustrukturirani upitnik s ključnim pitanjima usmjerenima na: vrste i načine korištenja društvenih mreža u obrazovne svrhe, motivaciju za korištenje i percipirane prednosti i nedostatke, iskustva s digitalnim alatima i platformama, stavove o privatnosti, sigurnosti i medijskoj pismenosti te rodne razlike u digitalnim praksama. Rasprava je bila snimana (uz informirani pristanak sudionika), a transkripti su korišteni za daljnju analizu. Prije provedbe fokus-grupa sudionici su ispunili sociodemografski upitnik. Svim sudionicima prije početka istraživanja objašnjeni su ciljevi istraživanja, način korištenja podataka i osiguravanje anonimnosti. Sudionici su imali pravo povući se iz istraživanja u bilo kojem trenutku, a njihovi su se odgovori upotrijebili isključivo u istraživačke svrhe (Tablica 1).

Tablica 1. Istraživačka pitanja podijeljena u četiri kategorije

Grupa istraživačkih pitanja	Pitanja
Doprinos društvenih mreža profesionalnom razvoju učitelja i učiteljica	<ul style="list-style-type: none">– Kojim se društvenim mrežama koristite za stručno usavršavanje i suradnju?– Kako društvene mreže pomažu u razmjeni materijala i osmišljavanju nastavnih aktivnosti?– Kako društvene mreže pomažu u rješavanju profesionalnih izazova? Možete li navesti primjer?– Kako evaluirate kvalitetu obrazovnih resursa pronađenih na društvenim mrežama?– Koliko često sudjelujete u online zajednicama i kako one doprinose vašem razvoju?
Motivacija za korištenje društvenih mreža u profesionalnom razvoju	<ul style="list-style-type: none">– Što vas motivira da se koristite društvenim mrežama za stručno usavršavanje (npr. dostupnost informacija, brzina, podrška kolega)?– Kako društvene mreže poboljšavaju povezanost s kolegama?– Zašto ste se počeli koristiti društvenim mrežama za profesionalni razvoj?– Kako podrška kolega utječe na vaš izbor platformi?– Postoji li neka situacija u kojoj su vam društvene mreže posebno pomogle u rješavanju profesionalnog problema?
Ključni faktori i obrasci korištenja društvenih mreža	<ul style="list-style-type: none">– Koji su ključni kriteriji pri odabiru društvene mreže?– Kako ocjenjujete jednostavnost korištenja društvenih mreža?– Koliko su vam vizualni i interaktivni sadržaji (npr. videozapisi, infografike) važni pri korištenju društvenih mreža za profesionalni razvoj?– Kako razlike u funkcionalnosti (npr. ograničenja broja znakova, mogućnosti dijeljenja datoteka) utječu na vašu odluku da se koristite određenom platformom?

Grupa istraživačkih pitanja	Pitanja
Ključni faktori i obrasci korištenja društvenih mreža	– Kako se koristite društvenim mrežama za angažman učenika i suradnju s roditeljima?
Izazovi i prepreke u korištenju društvenih mreža u obrazovanju	– Koje su najveće prepreke s kojima se susrećete prilikom korištenja društvenih mreža u obrazovne svrhe (npr. tehnički problemi, ograničen pristup, sigurnost, distrakcije)? – Kako procjenjujete sigurnost i privatnost na društvenim mrežama u profesionalnom kontekstu? – Smatrate li da postoje rodne ili tehničke prepreke koje utječu na vaše korištenje društvenih mreža za obrazovne svrhe? – Koji su, po vašem mišljenju, negativni učinci korištenja društvenih mreža na vaše mentalno zdravlje ili profesionalnu dobrobit?

4.3. Analiza podataka

Podatci su analizirani primjenom deduktivne tematske analize, pri čemu su početne kategorije proizašle iz teorijskog okvira istraživanja o rodnim razlikama i digitalnim praksama. Analiza je provedena u programu ATLAS.ti kojim se omogućilo sustavno kodiranje, vizualizacija povezanosti među kodovima i izgradnja tematskih cjelina. Teme su definirane u četirima tematskim cjelinama: doprinos društvenih mreža profesionalnom razvoju, motivacija za korištenje, ključni faktori i obrasci korištenja te izazovi i prepreke. Unutar svake cjeline identificirani su specifični kodovi, poput „brz pristup informacijama“, „suradnja s roditeljima“, „sigurnost i privatnost“ i „gubitak vremena“, koji su dodjeljivani relevantnim segmentima transkripata i uspoređivani između muških i ženskih skupina sudionika istraživanja radi prepoznavanja sličnosti i razlika u obrascima korištenja društvenih mreža. Vjerodostojnost je osigurana *audit trailom* koji je uključivao verzije kodne knjige, memoje i refleksivne bilješke o kodnim odlukama. Tijekom analize vođene su bilješke i refleksije nakon svake fokus-grupe, a audiozapisi su korišteni za provjeru točnosti interpretacija i kodiranja, čime je omogućena transparentnost i praćenje istraživačkog procesa.

U posljednjim fokus-grupama nisu se pojavile nove teme u odnosu na prethodno prikupljene podatke, što upućuje na postizanje tematskog zasićenja unutar istraživačkog uzorka. U svrhu potvrde vjerodostojnosti interpretacija u analizu su uključeni izravni citati sudionika koji ilustriraju temeljne teme i potkrepljuju zaključke dobivene tematskom analizom.

5. Rezultati

Rezultati istraživanja pokazali su znatne sličnosti između žena i muškaraca u korištenju društvenih mreža za profesionalni razvoj, pri čemu su obje skupine suočene s vrlo sličnim preprekama u njihovu korištenju. Unatoč tomu, ipak postoje neke razlike između žena i muškaraca.

Na temelju opisa uzorka prikupljenog sociodemografskim upitnikom (Tablica 2), koji služi kao kontekst za tumačenje kvalitativnih nalaza, vidljivo je da su svi ispitanici zaposleni u osnovnim školama, a prosječna dob sudionika iznosila je $M = 36,2$ (raspon 27 – 57). U Tablici 2 prikazuju se osnovne sociodemografske karakteristike sudionika te deskriptivni pokazatelji vezani za korištenje društvenih mreža i samoprocjenu tehničkih kompetencija. Ti se podatci u ovom radu upotrebljavaju isključivo kao dopuna kvalitativnoj analizi, a ne kao osnova za izvođenje zaključaka o razlikama između skupina.

Skale za učestalost korištenja društvenih mreža i samoprocjenu tehničkih kompetencija bile su oblikovane kao Likertove skale od 1 do 5. Na skali učestalosti vrijednosti su označavale raspon od 1 = nikad do 5 = vrlo često, dok je na skali tehničkog nivoa 1 označavao početni, a 5 vrlo napredan stupanj kompetencija. Vrijednosti prikazane u Tablici 2 predstavljaju aritmetičke sredine po skupinama te ih, u odnosu na veličinu uzorka, treba tumačiti oprezno i isključivo deskriptivno.

Deskriptivni podatci upućuju na to da su sudionice u skupini navele nešto veći broj različitih platformi nego sudionici, dok su najčešće korištene platforme u objema skupinama bile Facebook, YouTube, Instagram i WhatsApp. Također, prosječne vrijednosti samoprocjene tehničkih kompetencija pokazale su blagu razliku između skupina. Međutim, u odnosu na mali uzorak i izostanak statističke provjere, ti se podatci ne mogu tumačiti kao pokazatelji rodnih razlika, nego isključivo kao opis obilježja istraživanog uzorka.

Tablica 2. Sociodemografski upitnik¹

Mjera/varijabla	Žene	Muškarci	Napomena
Broj ispitanika	N = 9	N = 9	jednak broj sudionika u objema skupinama
Prosječna dob (M = 36,2)	36,2	36,2	prosječna dob na razini skupine
Obrazovanje	diplomski studij	diplomski studij	ujednačena obrazovna razina
Vrsta škole u kojoj rade	osnovna škola	osnovna škola	ujednačeno među skupinama
Radno iskustvo	9,9 godina	9,1 godina	deskriptivni podatak
Broj različitih platformi navedenih u skupini	22	19	zbirni podatak na razini skupine
Korištenje društvenih mreža za profesionalni razvoj	2,44 (između povremenog i čestog)	2,44 (između povremenog i čestog)	prosječna vrijednost na Likertovoj skali
Samoprocjena tehničkog nivoa u korištenju digitalnih alata	2,67 (između srednjeg i naprednog)	3,0 (napredni)	prosječna vrijednost na Likertovoj skali
Najučestalije društvene mreže	Facebook (8), YouTube (7), Instagram (6), WhatsApp (5)	Facebook (7), YouTube (7), Instagram (5), WhatsApp (4)	najčešće spominjane platforme unutar skupine

Sljedećom se tablicom ilustrira kako su pojedini kodovi povezani s temama i potkrijepljeni izravnim citatima dobivenima u fokus-grupama (Tablica 3). Primjeri su odabrani iz fokus-grupa i ilustriraju ključne obrasce dobivene deduktivnom analizom provedenom u programu ATLAS.ti.

¹ Podatci u Tablici 2 prikazani su deskriptivno i služe kao kontekst za interpretaciju kvalitativnih nalaza, odnosno ne interpretiraju se kao pokazatelji statistički značajnih razlika između dvaju skupina.

Tablica 3. Primjeri tematskih cjelina, kodova i ilustrativnih citata

Tema	Primjer koda	Ilustrativni citat sudionika
Profesionalni razvoj	brza razmjena informacija	"...daju nam brza rješenja i to je ono što je najveća prednost." (Fokus-grupa 3, Sudionik 2, muški)
Suradnja i komunikacija	komunikacija s roditeljima i učenicima	"...više koristim društvene mreže za komunikaciju s roditeljima i učenicima." (Fokus-grupa 2, Sudionik 4, ženski)
Ključni faktori korištenja	kriteriji odabira platforme	"Meni je kriterij koja populacija koristi neku određenu društvenu mrežu... ne bih koristila mrežu ako tamo nisu osobe koje rade sličan posao kao ja." (Fokus-grupa 1, Sudionik 1, ženski)
Izazovi i prepreke	gubitak vremena i distrakcije	"Puno vremena pratimo sve te mreže... to ipak oduzima dosta vremena." (Fokus-grupa 2, Sudionik 4, ženski)

Prikazani primjeri potvrđuju da su tematske cjeline oblikovane na temelju dominantnih kodova i izraza sudionika. Tablica doprinosi transparentnosti analitičkog postupka i omogućuje jasniji uvid u logiku tematskog grupiranja korištenu tijekom deduktivne analize.

U nastavku su detaljnije prikazani glavni obrasci i razlike između ženskih i muških fokus-grupa, prema četirima tematskim cjelinama. Rezultati pokazuju da su kodovi podjednako zastupljeni u većini kategorija u objema skupinama, iako u nekim kategorijama postoji rodna razlika. U prvoj kategoriji pitanja, *Doprinos društvenih mreža profesionalnom razvoju učitelja*, uočava se razlika kod muških ispitanika u sudjelovanju u *online* zajednicama i doprinosu profesionalnom razvoju, što može upućivati na njihovu veću aktivnost u takvim grupama. Muški ispitanici češće naglašavaju aktivnosti u *online* zajednicama i navode:

„Kad znam neki odgovor, a vidim da se drugi muče, naravno da odgovorim i pomognem, sad jel’ oni poslušaju ili ne poslušaju, nemam pojma. Ali ja isto tamo znam sebi naći odgovore.“ (Fokus-grupa 4, Sudionik 3, muški)

„Isto uglavnom Facebook grupe, kao što je kolega rekao, ja također predajem informatiku, kad se pojave nekakvi problemi onda se tu mogu naći nekakva rješenja, savjeti i slično.“ (Fokus-grupa 3, Sudionik 3, muški)

U ostalim pitanjima iste kategorije nema odstupanja u kodovima. U objema skupinama pojavljuju se jednako često, pa tako na pitanje kako društvene mreže pomažu u razmjeni materijala i osmišljavanju nastavnih aktivnosti, ženske ispitanice navode:

„Ima puno grupa gdje stvarno možemo dobiti puno korisnih informacija, primjera i tako na Facebooku što inače ne bih imala priliku čuti i vidjeti.“ (Fokus-grupa 2, Sudionik 3, ženski)

Na isto pitanje muški ispitanici navode:

„Pa najviše mi pomaže Facebook, gdje mi učitelji imamo razne grupe i tu razmjenjujemo informacije i ideje.“ (Fokus-grupa 3, Sudionik 5, muški)

Stoga se može zaključiti da je Facebook koristan i muškim i ženskim ispitanicima te da im služi za razmjenu informacija, ideja i materijala.

Drugom se kategorijom pitanja, *Motivacija za korištenje društvenih mreža*, u objema skupinama pokazuje podjednaka zastupljenost kodova što upućuje na to da u toj kategoriji nisu uočene jasne rodne razlike u motivaciji za korištenje, povezanosti s kolegama, podršci, početcima korištenja te rješavanju problema uz društvene mreže. Za motivaciju korištenja ženske ispitanice navode da im je važna brzina informacija:

„Dostupnost informacija i brzina dolaska do informacije jer uvijek se javi netko tko se već našao u situaciji u kojoj smo se mi našli, tako da ta brzina odgovora drugih ljudi je nešto zbog čega učitelji često koriste društvene mreže jer baš to dok dobiju odgovor od nekakvih institucija ili od bilo koje stručne osobe, treba doći na red.“ (Fokus-grupa 1, Sudionik 3, ženski)

Sličan stav iznose i muški ispitanici:

„...daju nam brza rješenja i to je ono što je najveća prednost.“ (Fokus-grupa 3, Sudionik 2, muški)

U svim fokus-grupama ispitanici navode da se na društvenim mrežama brzo dolazi do odgovora što smatraju i prednošću u odnosu na tradicionalne izvore informacija.

U trećoj kategoriji, *Ključni faktori i obrasci korištenja društvenih mreža*, uočavaju se razlike u iskazima kod ženskih ispitanica. Žene su češće spominjale jednostavnost korištenja, ključne kriterije za izbor društvene mreže te suradnju s učenicima i roditeljima, pa se može naslutiti da su više usmjerene na praktičnost i dostupnost društvenih mreža, kao i na stav da su društvene mreže jednostavne za korištenje.

Nadalje, naglašavaju kriterije za odabir neke platforme što može značiti da pažljivije biraju kojim se društvenim mrežama koriste u profesionalnom kontekstu u odnosu na muškarce, pa tako navode:

„Pa evo, meni je kriterij koja populacija koristi neku određenu društvenu mrežu. Recimo, ne bih koristila društvenu mrežu ako tamo nisu osobe koje se bave istim poslom kao i ja i slične dobi, otprilike od srednje dobi pa nadalje. Mlađe osobe ne zanimaju stvari koje zanimaju nas i od njih ne mogu očekivati odgovore koje ja tražim.“ (Fokus-grupa 1, Sudionik 1, ženski)

Tema suradnje s učenicima i roditeljima češće se pojavljuje kod žena, što može značiti da se žene više koriste društvenim mrežama za komunikaciju, dok muškarci to rade rjeđe ili se koriste drugim kanalima komunikacije.

U četvrtoj kategoriji, *Izazovi i prepreke u korištenju društvenih mreža u obrazovanju*, ne uočavaju se jasne razlike u odnosu na rod. Pitanja kojima se ispituju prepreke, sigurnost i privatnost te negativni učinci društvenih mreža podjednako su važna objema skupinama što može sugerirati da su izazovi univerzalni za obje skupine i nisu povezani s rodom. Na pitanje o negativnim učincima društvenih mreža ženske ispitanice navode:

„Taj gubitak našeg vremena, koliko je korisno, opet puno vremena pratimo sve te mreže, lajkove i objave tako da to ipak uzima dosta našeg vremena...“ (Fokus-grupa 2, Sudionik 4, ženski)

Navedeno podupire odgovore muških ispitanika koji navode:

„Lako se zaigrati s time koliko vremena se provede na tome, kada se izgubite u pretraživanju literature ili nešto drugo, što je općenito problem danas s tom tehnologijom. Vrlo je teško i lako vam se odvuče pažnja u konačnici jer stalno nešto iskače što bi moglo biti zanimljivo i odvraća pažnju.“ (Fokus-grupa 3, Sudionik 2, muški)

Ispitanici iz svih grupa kao dominantne probleme naveli su sigurnosti i privatnosti, kao i gubitak vremena, dok se kod većine ispitanika također spominju negativni učinci društvenih mreža kao generalni problem.

6. Rasprava

Rezultati istraživanja pokazuju da, iako se i muškarci i žene koriste društvenim mrežama u svrhu profesionalnog razvoja i umrežavanja, postoje određene razlike u obrascima njihove uporabe. U kvalitativnim nalazima muški su sudionici češće isticali aktivno sudjelovanje u *online* zajednicama, razmjenu stručnih informacija i pružanje podrške kolegama, dok su sudionice naglašavale selektivnost pri odabiru platformi te njihovu funkcionalnost u komunikaciji i suradnji s učenicima i roditeljima. Ovi nalazi u skladu su s istraživanjima Hargittaija i Hsieha (2010) koji upućuju na to da muškarci češće iskazuju višu razinu digitalne samoprocjene, kao i s nalazima Padilla-Meléndez i sur. (2013) prema kojima se žene češće koriste digitalnim alatima za organizaciju i suradnju, dok muškarci naglašavaju njihovu instrumentalnu i problemski usmjerenu primjenu. Dobiveni nalazi mogu se tumačiti i u svjetlu Bandurine teorije socijalnog učenja (1977) prema kojoj se profesionalno učenje oblikuje promatranjem drugih, razmjenom iskustava i usvajanjem obrazaca ponašanja unutar zajednice prakse. Stoga, *online* zajednice na društvenim mrežama ne predstavljaju samo kanal za razmjenu informacija nego i prostor u kojem učitelji promatraju tuđe prakse, uspoređuju vlastita iskustva i oblikuju profesionalna ponašanja putem interakcije s kolegama. To je vidljivo u iskazima sudionika koji opisuju traženje savjeta, dijeljenje rješenja i odgovaranje na profesionalne izazove kao važan dio svojega digitalnog djelovanja.

Nalazi se mogu povezati i s konceptom digitalne samoučinkovitosti. Iskazi pojedinih sudionika upućuju na veću sigurnost u korištenju digitalnih alata, što se povezuje s aktivnijim sudjelovanjem u *online* zajednicama, dok oni koji naglašavaju oprez, jednostavnost i sigurnost češće preferiraju funkcionalno jasnije i komunikacijski usmjerene platforme. U tom smislu, za razumijevanje načina na koje učitelji upotrebljavaju društvene mreže u profesionalnom kontekstu nije važna samo razina tehničkih kompetencija nego i subjektivna procjena vlastite sposobnosti djelovanja u digitalnom prostoru (Anders, 2018). Ispitanici obiju skupina istaknuli su brzinu pristupa informacijama i profesionalno umrežavanje kao važne prednosti društvenih mreža, što potvrđuje njihovu vrijednost kao alata za neformalni profesionalni razvoj i cjeloživotno učenje (Anders, 2018; Greenhow i sur., 2019). Pritom viša razina digitalne samoučinkovitosti može pridonijeti prevladavanju komunikacijske tjeskobe, što je ključno za uspješno uspostavljanje profesionalnih kontakata (Anders, 2018). Istodobno, izazovi povezani sa sigurnošću, privatnošću i upravljanjem s vremenom pojavljuju se u iskustvima sudionika neovisno o rodu (Greenhow i sur., 2019). To upućuje na to da profesionalna uporaba društvenih mreža nije određena isključivo

razlikama među skupinama nego i zajedničkim zahtjevima digitalnog profesionalnog okruženja.

Na temelju dobivenih nalaza ovim se istraživanjem nadopunjuju postojeći teorijski pristupi, pokazujući da se profesionalna uporaba društvenih mreža među učiteljima oblikuje u međudjelovanju profesionalnih potreba, digitalne samoučinkovitosti i podrške unutar *online* zajednica. Nalazi ne potvrđuju samo prijašnje spoznaje o profesionalnoj uporabi društvenih mreža nego ih nadopunjuju i kvalitativnim uvidom u to kako se digitalna samoučinkovitost i socijalno učenje očituju u svakodnevnom profesionalnom djelovanju učitelja. Dobiveni nalazi mogu poslužiti i kao polazište za osmišljavanje diferenciranih oblika stručnog usavršavanja koji, uz razvoj digitalnih kompetencija, trebaju jačati osjećaj sigurnosti, svrhovitosti i samopouzdanja u profesionalnom korištenju digitalnih alata.

7. Zaključak

Rezultati istraživanja upućuju na to da društvene mreže imaju važnu ulogu u profesionalnom razvoju učitelja. Obrasci njihove uporabe razlikuju se ovisno o rodu i načinu na koji učitelji doživljavaju vlastite digitalne kompetencije. Iako su društvene mreže za sve sudionike predstavljale prostor brzog pristupa informacijama, profesionalnog umrežavanja i razmjene iskustava, uočene su razlike u profesionalnim prioritetima i načinima njihove uporabe. Dobiveni nalazi potvrđuju relevantnost teorijskih pristupa socijalnog učenja i digitalne samoučinkovitosti za razumijevanje načina na koji se učitelji koriste društvenim mrežama u profesionalnom kontekstu. Ujedno pružaju kvalitativni uvid u to kako se ti procesi očituju u svakodnevnom obrazovnom radu i profesionalnoj komunikaciji učitelja.

Znanstveni doprinos ovog istraživanja ogleda se u nekoliko aspekata. Empirijski, rad pruža kvalitativne uvide u rodne obrasce profesionalne uporabe društvenih mreža među učiteljima, u području koje je u domaćem kontekstu još uvijek nedovoljno istraženo. Teorijski, rezultati proširuju modele socijalnog učenja i digitalne samoučinkovitosti primjenjujući ih na način na koji se učitelji koriste društvenim mrežama u profesionalnom kontekstu te ukazuju na povezanost između samoprocjene tehničkih kompetencija i tipa digitalnog angažmana. Metodološki doprinos leži u usporednoj analizi fokus-grupa prema rodu te u primjeni deduktivne tematske analize koja omogućuje strukturirano povezivanje teorijskog okvira i empirijskih nalaza.

U odnosu na kvalitativni dizajn i veličinu uzorka, nalazi nisu namijenjeni statističkoj generalizaciji, nego produbljenom razumijevanju fenomena. Ograničenja uključuju manji uzorak, *online* format provedbe i moguću samoselekciju sudionika.

Buduća istraživanja trebala bi uključiti veće i raznolikije uzorke te kombinirati kvalitativne i kvantitativne pristupe.

Zaključno, rezultati upućuju na potrebu razvoja inkluzivnih i diferenciranih modela stručnog usavršavanja koji uvažavaju različite obrasce digitalnog angažmana te promiču sigurnu i pedagoški utemeljenu primjenu društvenih mreža u obrazovanju.

Literatura

- Anders, A. D. (2018). Networked learning with professionals boosts students' self-efficacy for social networking and professional development. *Computers & Education*, 127, 13–29. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2018.08.009>
- Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Prentice-Hall.
- Barrot, J. S. (2021). Scientific mapping of social media in education: A decade of exponential growth. *Journal of Educational Computing Research*, 59(4), 645–668. <https://doi.org/10.1177/0735633120972010>
- Carpenter, J. i Krutka, D. (2014). How and why educators use Twitter: A survey of the field. *Journal of Research on Technology in Education*, 46(4), 414–434. <https://doi.org/10.1080/15391523.2014.925701>
- DataReportal* (2025). Global social media statistics. Preuzeto 9. veljače 2025. <https://datareportal.com/social-media-users>
- Eagly, A. H. i Wood, W. (1991). Explaining sex differences in social behavior: A meta-analytic perspective. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 17(3), 306–315. <https://doi.org/10.1177/0146167291173011>
- Everson, M., Gundlach, E. i Miller, J. (2013). Social media and the introductory statistics course. *Computers in Human Behavior*, 29(5), A69–A81. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.12.033>
- García-Gil, D. i Andreu, L. (2017). Gender differences in the use of educational technologies in higher education: A systematic review. *Computers in Human Behavior*, 72, 1–10. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2017.01.029>
- Gill, P., Stewart, K., Treasure, E. i Chadwick, B. (2008). Methods of data collection in qualitative research: Interviews and focus groups. *British Dental Journal*, 204(6), 291–295. <https://doi.org/10.1038/bdj.2008.192>
- Greenhow, C. i Robelia, B. (2009). Old communication, new literacies: Social network sites as social learning resources. *Journal of Computer-Mediated Communication*, 14(4), 1130–1161. <https://doi.org/10.1111/j.1083-6101.2009.01484.x>
- Greenhow, C. i Galvin, S. (2020). Teaching with social media: Evidence-based strategies for making remote higher education less remote. *Information and Learning Sciences*, 121(7/8), 513–524. <https://doi.org/10.1108/ILS-04-2020-0138>
- Greenhow, C. i Gleason, B. (2014). Social scholarship: Reconsidering scholarly practices in the age of social media. *British Journal of Educational Technology*, 45(3), 392–402. <https://doi.org/10.1111/bjet.12150>
- Greenhow, C., Galvin, S. M. i Staudt Willet, K. B. (2019). What should be the role of social media in education? Policy Insights from the Behavioral and Brain Sciences, 6(2), 178–185. <https://doi.org/10.1177/2372732219865290>

- Hargittai, E. i Hsieh, Y. L. P. (2010). Predictors and consequences of differentiated practices on social network sites. *Information Communication and Society*, 13(4), 515–536. <https://doi.org/10.1080/13691181003639866>
- Hosen, M., Ogbeibu, S., Giridharan, B., Cham, T. H., Lim, W. M. i Paul, J. (2021). Individual motivation and social media influence on student knowledge sharing and learning performance: Evidence from an emerging economy. *Computers & Education*, 172, 104262. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2021.104262>
- Johnson, N. i Veletsianos, G. (2021). *Digital Faculty: Faculty social media use and communications*. Bay View Analytics.
- Kemp, S. (2021). Digital 2021: Global overview report. Preuzeto 9. veljače 2025. *DataReportal*. <https://datareportal.com/reports/digital-2021-global-overview-report>
- Kotsonis, A. i Dunne, G. (2024). The harms of unattainable pedagogical exemplars on social media. *Journal of Moral Education*, 53(1), 56–72. <https://doi.org/10.1080/03057240.2023.2225763>
- Krutka, D. G. i Carpenter, J. P. (2017). Enriching professional learning networks: A framework for identification, reflection, and intention. *TechTrends*, 61(3), 246–252. <https://doi.org/10.1007/s11528-016-0141-5>
- Manca, S. i Ranieri, M. (2013). Is it a tool suitable for learning? A critical review of the literature on Facebook as a technology-enhanced learning environment. *Journal of Computer Assisted Learning*, 29(6), 487–504. <https://doi.org/10.1111/jcal.12007>
- Manca, S. i Ranieri, M. (2017). Networked scholarship and motivations for social media use in scholarly communication. *International Review of Research in Open and Distributed Learning*, 18, 133–138. <https://doi.org/10.19173/irrodl.v18i2.2859>
- Mohamed, N. i Ahmad, I. H. (2012). Information privacy concerns, antecedents, and privacy measure use in social networking sites: Evidence from Malaysia. *Computers in Human Behavior*, 28, 2366–2375. <https://doi.org/10.1016/j.chb.2012.07.008>
- Padilla-Meléndez, A., del Aguila-Obra, A. R. i Garrido-Moreno, A. (2013). Perceived playfulness, gender differences, and technology acceptance model in a blended learning scenario. *Computers & Education*, 63, 306–317. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2012.12.014>
- Rehm, M., Manca, S., Brandon, D. i Greenhow, C. (2019). Beyond disciplinary boundaries: Mapping educational science in the discourse on social media. *Teachers College Record*, 121(14), 140303. <https://doi.org/10.1177/016146811912101403>
- Rincón, Y., Sukier, H., Contreras, J. i Ramírez Molina, R. (2019). Responsible communication strategies for small and medium-sized enterprises. *Opción. Revista de Ciencias Humanas y Sociales*, 35(89–2), 1208–1234.
- Roberts, J. A. i David, M. E. (2023). On the outside looking in: Social media intensity, social connection, and user well-being: The moderating role of passive social media use. *Canadian Journal of Behavioural Science/Revue canadienne des sciences du comportement*, 55(3), 240–252. <https://doi.org/10.1037/cbs0000323>
- Tang, Y. i Hew, K. F. (2017). Using Twitter for education: Beneficial or simply a waste of time? *Computers & Education*, 106, 97–118. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.12.004>
- Wood, W. i Eagly, A. H. (2002). A cross-cultural analysis of the behavior of women and men: Implications for the origins of sex differences. *Psychological Bulletin*, 128(5), 699–727. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.128.5.699>

Gender Differences in Professional Use of Social Media in Teachers' Educational Practices

Abstract

This study explores gender differences in Croatian teachers' professional use of social media, focusing on platform selection, evaluation of educational resources, and perceived barriers. Four online focus groups were conducted (two female and two male; N = 18) in February 2025, and transcripts were analysed using deductive thematic analysis in ATLAS.ti. Motivations were similar across groups (rapid access to information and professional networking), with differences in engagement patterns: male teachers more often emphasised participation in online communities and sharing technical advice, whereas female teachers more often highlighted more selective platform use and collaboration with students and parents, as well as a wider range of platforms. Shared challenges included privacy, security, and time management.

Key words: digital self-efficacy; focus groups; professional learning; teacher professional development; thematic analysis